

УДК 821.161.106-32-93=161.2

ББК 84(4Рос)6-44

А16

Перекладено за виданням:

Наринэ Абгарян

МАНЮНЯ

«Издательство АСТ», Москва, 2015

Абгарян, Наринэ.

А16 Манюня : повість / Наринэ Абгарян; пер. з рос. Вікторія Прокопович, худож. Тетяна Філатова. — Київ : РІДНА МОВА, 2016. — 384 с. : іл.

ISBN 978-966-917-083-5 (укр.).

«Манюня» — світла, пронизана сонцем і запахами східного ринку та напрочуд смішна розповідь про дитинство, про двох дівчаток-підлітків — Наринэ і Манюню, про грізну й добру Ба — бабусю Манюні та про їхніх родичів, які постійно потрапляють у кумедні ситуації.

Це те саме тепле, пустотливе і сповнене веселих пригод дитинство, що його кожна людина згадує, як найщасливіші миті життя.

821.161.106-32-93=161.2
84(4Рос)6-44

ISBN 978-966-917-083-5 (укр.)

ISBN 978-5-17-069090-9 (рос.)

© Абгарян Наринэ., 2015

© Прокопович В.О., переклад з рос., 2016

© Філатова Т. Ф., ілюстрації, 2016

© ПП «РІДНА МОВА», 2016

Чи багато ви знаєте провінційних містечок, розділених навпіл дзвінкою метушливою річкою, понад правим берегом якої, на самісінській маківці скелі, височіють руїни середньовічної фортеці? Через річку перекинута старий мурований міст, міцний, але зовсім невисокий, і під час повені річка, заливаючи береги, вирує скаламутнілими водами, намагаючись накрити його з головою.

Чи багато ви знаєте провінційних містечок, що спочивають на долонях похилих пагорбів? Немов пагорби стали в коло, пліч-о-пліч, простягнули вперед руки, стуливши їх у неглибоку долину, і в цій долині вирости перші низенькі саклі¹. І потягнувся тонким мереживом до неба дим із кам'яних печей, і завів орач низьким голосом оровел²...

«Аніііі-ко, — притуляючи до очей зморшкувату долоню, надривалася старезна бабця, — Аніііі-ко, ти куди втекла, негідне дівчисько, хто гату³ пектимо?»

Чи багато ви знаєте провінційних містечок, де можна залізти на високу зовнішню стіну зруйнованого

¹ Житло горян Кавказу. (Прим. ред.)

² Традиційна вірменська пісня орача. (Прим. авт.)

³ Поширена на Закавказзі кондитерська страва. (Прим. ред.)

замку і, завмираючи зі страху й чіпляючись холодними пальцями за плечі друзів, дивитися вниз, туди, де у глибині ущелини піниться біла безіменна річка? А потім, не звертаючи уваги на табличку з грізним написом: «Охороняється державою», лазити фортецею шукаючи потаємних проходів і незліченних скарбів?

Цей замок має дивовижну й дуже сумну історію. У X ст. він належав вірменському князю Цлікові Амраму. І пішов князь зі своїм військом на свого царя Ашота II Багратуні, бо той спокусив його дружину. Розпочалася тяжка міжусобна війна, на довгі роки паралізувавши країну, що й так була знекровлена нападами арабських завойовників. А зрадлива і прекрасна княгиня, змучена докорами сумління, повісилася в замковій башті.

Цілими століттями фортеця стояла на неприступній з усіх боків скелі. Однак у XVIII ст. стався страшний землетрус, скеля подалася й розпалася на дві частини. На одній збереглися залишки східної стіни і внутрішніх будівель замку, а межигір'ям, що утворилося внизу, побігла швидконога річка. Старожитці розповідали, що з-під фортеці до озера Севан проходив підземний тунель, і саме ним привозили зброю, коли фортеця перебувала в облозі. Тому вона витримала всі напади кочовиків і, якби не сталося того землетрусу, досі височіла б ціла й неушкоджена.

Містечко, що виросло потім навколо руїн, назвали Берд. У перекладі з вірменської — фортеця.

Народ у цьому містечку вельми й вельми специфічний. Таких упертих, ба навіть несамовито впертих людей ніхто у світі не бачив. Через їхню зятатість жителів містечка по заслuzі прозивають «упертими віслюками». Якщо ви думаєте, що це їм якось дошкуляє, то дуже помиляєтеся. На вулицях часто можна почути такий діалог:

— І чого ти домагаєшся, я ж бердський віслюк! Мене переконати дуже важко.

— Ну й що? Я теж, між іншим, справжнісінький бердський віслюк. І ще питання, хто кому зараз поступиться!

А щоб не бути голослівною, наведу приклад широко відомої впертості бердян.

Улітку у Вірменії святкують Вардавар¹ — дуже радісне та світле свято, що сягає далеко в поганське передісторіччя. Цього дня всі, мале й старе, поливають одне одного водою. З ранку й до пізнього вечора, з якої завгодно тари. Єдине, що від вас вимагають, — ретельно намилитися і стати у відчинених вхідних дверях своєї квартири. Можете не сумніватися: за порогом вас чекає натовп промоклих до нитки людей, що з дикими вигуками й реготом виллюють на вас тонну води. Ось таким нехитрим способом можна помитися. Жартую.

Насправді, якщо на вулиці незнайомі люди облили вас водою, ображатися в жодному разі не можна — вважають, що вода цього дня має цілющу силу.

Так от. Апостольська церква² спробувала одного разу систематизувати народні свята й, зважившись на відчайдушний крок, закріпила за Вардавара суворо фіксований день. Зовсім не взявши до уваги впертість жителів нашого містечка.

А варто було б. Тому що тепер ми маємо таку ситуацію: на всій території республіки Вардавар святкують за вказівкою церкви, а в Берді — по-старосвітськи, в останню неділю липня. І я вас запевняю,

¹ Вірменське свято на честь Преображення Господнього. (Прим. ред.)

² Вірменська апостольська церква — національна церква вірмен, одна з найдавніших християнських церков світу. (Прим. ред.)

якщо католикос¹ видав би спеціальний наказ саме для жителів нашого містечка, нічого путнього з цього не вийшло б. Нехай Його Святість навіть не намагається, так йому й передайте. З нашими людьми можна домовитися тільки тоді, коли вони цього хочуть.

Тобто ніколи.

Тепер, власне, про головних героїв нашої оповіді.

Жили собі в містечку Берді дві сім'ї — Абгаряни й Шаці.

Сім'я Абгарянів могла похвалитися дивовижним і непохитним, як скеля, татом Юрою, самовідданою і прекрасною мамою Надею та чотирма різнокаліберними й різновіковими доньками — Наріне, Каріне, Гаяне та Соною. Згодом у цій щасливій сім'ї народився довгожданий син Аїк, та сталося це за кілька років після описуваних подій. Тому в оповіді фігурують тільки чотири дівчинки. Тато Юра працював лікарем, мама викладала в школі російську мову та літературу.

Сім'я Шаців могла похвалитися Ба.

Звісно, крім Ба, сім'я Шаців включала ще двох осіб: дядю Мішу — сина Ба, і Манюню, Дядімішину доньку і, відповідно, внучку Ба. Однак похвалитися сім'я могла насамперед Ба. І лише тому — рештою не менше прекрасних членів. Дядя Міша працював інженером, Ба — мамою, бабусею й домогосподаркою.

Довго герої нашої оповіді практично не спілкувалися, бо навіть не підозрювали про існування одне одного. Та одного разу сталася історія, що зблизила їх раз і назавжди.

Це був 1979 рік. От-от — 34-а річниця Перемоги. Був запланований черговий захід з ушанування ветеранів війни у міському будинку культури.

¹Титул предстоятеля Вірменської апостольської церкви. (Прим. ред.)

На хор Бердської музичної школи була покладена відповідальна місія — виконати «Бухенвальдський набат» Соболева й Мураделі.

Хор відчайдушно проводив репетиції, зриваючи голоси до хрипоти. Чудовий хормейстер Серго Михайлович нескінченно страждав, підганяючи басы, що з прикрою стабільністю на півтакту відставали у вступі. Серго Михайлович заламував руки і бідкався, що таким виконанням «Бухенвальдського набату» вони зганьблять себе на все місто, і як покарання хор розформують к чортам собачим. Хористи чомусь засмучувалися.

Настав день ікс.

І знаєте, що я вам скажу? Усе б обійшлося, якби не довга двосхідцева лава, на яку під час коротенького антракту гарячково видерлися другий і третій ряди хористів. Усе відбувалося ідеально — пісня полилася рівно і зворушливо, басы вступили несподівано вчасно, Серго Михайлович, диригуючи, метушився по сцені такими кривульками, наче його переслідувала лиха оса. У хористів рівномірно побігли мурашки від урочистості моменту. Зал, попервах заінтригований хаотичним пересуванням хормейстера, перейнявся патетичним набатом і припишк.

Ніщо, ніщо не віщувало біди.

Та раптом. На словах. «Интернациональные колонны. С нами говорят». Хор почув. У себе. За спиною. Дивний тріскіт. Перший ряд хористів озирнутися не посмів, але з того, як витягнулося обличчя хормейстера, зрозумів, що позаду відбувається щось жахливе.

Перший ряд здригнувся, але співу стоїчно не перервав, і на фразі: «Слышите громовые раскаты? Это не гроза, не ураган», — лава під другим і третім рядами з гуркотом розвалилася, і діти посипалися вниз.